

VĚŠTNÍK 2020 ZIMA

Dozorčí rada DILIA

MgA. Marek Epstein - předseda

B.A. Šimon Pellar – místopředseda

Mgr. Zdeněk Zelenka – místopředseda

PhDr. Hana Linhartová

Libor Dvořák

Mgr. Petr Markov

doc. Karel Smyczek

Vladimír Michálek

PhDr. Roman Ráž

OBSAH

ÚVOD	2
AKTUALITY	3
ROZHOVOR Rozhovor s Martinem Zavadilem z Dramoxu	9
PERSPEKTIVY DILIA Umělecká pandemie v České republice	12
GRANTY A CENY DILIA	13
OCENĚNÍ	17
PRÁVO Právo prvního zveřejnitel Breviář autora: Licencování online užití v době koronavirové i mimo ni	21
KOLEKTIVNÍ SPRÁVA Pandemické zvýhodnění fondu knihoven pro studenty	25
ZÁBAVA Jak Julius Zeyer zakázal Leoši Janáčkovi jeho první operu Šárka	28
VÝROČÍ A ÚMRTÍ	30
KONTAKTY	32

ÚVOD

Vážené autorky, milí autoři,

především dovolu, abychom vám popřáli šťastné vánoční svátky a pozitivní rok 2021, který by mohl být lepší než ten, který právě končí. Víme, že rok 2020 vzhledem ke covidové pandemii a jejím důsledkům nebyl nejen pro autory rokem přínosným, nýbrž rokem, dá se říci, až devastujícím. Divadla po většinu roku nehrála, knihkupectví byla zavřena a tvorba audiovizuálních děl stagnovala. Nemůžeme nezmínit ani výpadek v inkasu kolektivní správy z licencování provozování rozhlasového a televizního vysílání v restauracích a hotelech. Dotklo se to především vás, autorů, ale také organismu DILIA, jelikož její příjmy jsou odvozeny od vašich. Nebude pořádan ani večírek DILIA, na který jsme se alespoň my v DILIA velice těšili.

Doufejme, že rok 2021 bude mít optimističtější výsledky, byť finanční problémy v roce 2020 se promítnou i do něj. Smutné je, že rok 2020 znovu odkryl názor většiny společnosti, která stále považuje kulturu jako takovou za zbytkovou záležitost, již nedostatek financí nemůže ublížit. To je pochopitelně nesmyslné tvrzení, proti kterému musíme bojovat snášením opačných a pravdivých argumentů.

A protože si některé státní orgány v minulosti zvykly o kultuře rozhodovat a nepovažovaly ani za nutné některé věci s námi konzultovat, bylo nanejvýš důležité založit KVAS – Koordinační výbor autor-
ských spolků, jehož členy jsou: AHUV, ARAS, AS, DILIA, FITES, OP, OS, OSA, PEN klub, SAI, AČK, OOA-S, AFP, a jehož posláním je společné prosazování zákonů ve prospěch autorů, a to na všech úrovních. Koordinátorem KVAS jsem byl zvolen já, členy výboru tvoří zástupci jednotlivých spolků a tajemníkem byla zvolena paní Eva Kraupnerová.

To, co nás v DILIA velice zarmoutilo, je smrt pana předsedy Dozorčí rady DILIA, pana prof. Vadima Petrova. Těžko se s ní budeme vyrovnávat.

Nicméně budme optimisté, třeba se rok 2021 právě v dobré obrátí a vy i my budeme v tomto roce spokojeni s ohlédnutím za neveselým rokem 2020.

Se srdečným pozdravem,

Jiří Srstka
ředitel DILIA

AKTUALITY

VE VĚKU 88 LET ZEMŘEL VADIM PETROV

S lítostí v duši oznamujeme, že v pondělí 7. 12. 2020 ve večerních hodinách zesnul pan profesor Vadim Petrov, hudební skladatel a pedagog.

Pan profesor Vadim Petrov, hudební skladatel, klavírista a hudební pedagog, se narodil 24. května 1932 v Praze. Při studiích na ruském gymnáziu studoval skladbu u profesora Miroslava Kabeláče a potom na pražské AMU u Jaroslava Řídkého, Václava Trojana, Pavla Bořkovce a dalších. Byl významným hudebním pedagogem, který v Praze založil Lidovou konzervatoř (dnes Konzervatoř Jaroslava Ježka), zde působil jako její první ředitel. Mezi jeho žáky patřili například Dagmar Pecková, Jaroslav Svěcený, Miriam Němcová, Dagmar Patrasová, Anna K., Petr Malásek a další.

Foto: Jiří Skupien

Po roce 1968 byl politicky perzekvován a měl zákaz umělecké činnosti. V této inkriminované době vyučoval hudbu na Konzervatoři Jaroslava Deyla a v letech 1976 až 1992 vyučoval skladbu a hudební teorii na Pražské konzervatoři. Skládal hudbu všech žánrů od hudby taneční, scénické, filmové až po hudbu populární (vyšší populár, písně, šansony apod.) i hudbu vážnou (kupř. hudbu symfonickou, komorní či vokální). Na svém kontě má téměř 1.400 hudebních titulů. Je držitelem celé řady domácích i mezinárodních ocenění. Jeho Píseň pro Janu Eyrovou zahrál v listopadu 2018 Komorní orchestr OSN v newyorské Carnegie Hall. Široké veřejnosti je známý jako autor hudby ke Krkonošským pohádkám a seriálu o Krtečkovi.

Byl mimo jiné držitelem Zlaté a Platinové desky Supraphonu. V roce 2015 získal Zlatou cenu OSA za celoživotní zásluhy o českou kulturu. V roce 2016 byla Základní umělecká škola v Praze 4 přejmenována na Základní uměleckou školu Vadima Petrova. V roce 2018 mu prezident Miloš Zeman udělil medaili Za zásluhy I. stupně v oblasti školství a kultury.

Členem DILIA byl neuvěřitelných 25 let, z toho 20 let působil jako předseda Správní a poté Dozorčí rady DILIA.

Již teď na něj vzpomínáme.
Čest jeho památce.

Jiří Srstka

PŘEKLADATELSKÁ DÍLNA DILIA 2020

Již po šestnácté pořádala agentura DILIA překladatelskou dílnu. Workshop byl určen začínajícím překladatelům, ať už z řad studentů filologických oborů, či naopak studentů divadelních škol a dalších, kteří mají dostatečné jazykové vybavení a zájem o divadelní texty. Letošní ročník Překladatelské dílny DILIA byl zaměřen na současnou polskou dramaturgii. Odbornými tutoriály byli v letošním roce *Jan Jeništa, Irena Lexová a Pavel Peč*.

V rámci Překladatelské dílny DILIA 2020 byly přeloženy následující tituly:

Małgorzata Sikorska-Miszczuk: **YEMAYA – KRÁLOVNA MOŘÍ**

Překlad: Alžběta Jilečková

Tutor: Jan Jeništa

Šestiletý hrdina Omar miluje svého otce, který ale nechápe a neakceptuje složitou spiritualitu jeho dětského světa. Proto Omar mluví s květinami na balkóně, kusy země, kameny. Pod vodní hladinou se mu otevírá docela nový svět. Yemaya je hra pro děti i dospělé, která na pozadí aktuální společenské situace představuje příběh o přátelství a lásce. Omarův svět je pak světem nekonečné dětské imaginace, ve kterém se střetávají síly dobra a zla ve fantastické barevné mozaice.

Sandra Szwarc: **FASHION VICTIM**

Překlad: Tereza Agelová

Tutorka: Irena Lexová

Mirek je muž prožívající krizi středního věku. Jednoho dne se rozhodne vyrazit do města a koupit si něco obyčejného na sebe. Svádí ho všechny slevy v obchodech, vypadá to, že Mirek je v ráji! Jenže od chvíle, co si zakoupí běžnou košili, ho ve snech začíná pronásledovat hromada dětí. Z Bangladéše, Kambodži, Myanmaru, Bruneje. Současná hra mladé polské autorky naléhavě komentuje stinnou stránku módního průmyslu a připomíná reálnou událost z roku 2013, kdy v Dháce pod střechou zříčené továrny zemřely stovky pracujících žen a dětí.

Maria Wojtyzsko: **SAM ANEB VÝCHOVA K RODINNÉMU ŽIVOTU**

Překlad: Sandra Ort Feyglóvá

Tutor: Pavel Peč

Třináctiletý Sam působí jako typický outsider: jeho rodiče jsou intelektuálové, on sám nosí brýle, nedělá žádný sport, a místo toho hraje na piano. Stereotypní obraz se ale rychle zvrtné. Třídní drsňák, ideální rodina ani konzervativní učitelka v této hře nejsou takoví, jakými se zpočátku zdají být. Hořká satira poukazuje na nedostatky vzdělávacího systému a školství, které by mělo vzdělávat nejen pro zkoušky a známky, ale i pro skutečný život – v rodině i ve společnosti. Osamělost není individuálním příběhem hlavního hrdiny, ale kolektivním příběhem celé generace, které se hrouští jedna tradiční jistota za druhou.

Nově vzniklé překlady (úryvky z nich) byly v prosinci představeny formou online scénického čtení v režii Divadla LETÍ.

VEČEŘE S NOVOU HROU

23. srpna 2020 proběhla další, speciální edice úspěšného projektu DILIA a Divadla LETÍ s názvem Večeře s novou hrou. Během jednoho večera divákům naservírovala hned několik nových her a tříchodové menu. Ochutnávka současné dramatiky, která nasytí oči i žaludek, byla zároveň spojena i s vyhlášením vítězů Ceny Evalda Schorma, kterou studentům udílí agentura DILIA. Originální koncept divadelní degustace proběhl pod širým nebem, tentokrát netradičně v prostoru dvorku kavárny BAR/ÁK.

Vedle ukázky z vítězné hry Ceny Evalda Schorma, kterou byl text **Terezy Agelové a Marie Mlatečkové asi.milování**, diváci „ochutnali“ také další tři čerstvé hry tentokrát výhradně českých dramatiků, přičemž většina z nich texty napsala přímo pro tuto příležitost, reflektující současnou společenskou a politickou situaci. V menu se dále objevily hry **Romana Sikory Můra aneb Vykoupení**, **Davidy Košťáka Hrdličky** a **Tomáše Dianišky Big Brother**. V režii

Martiny Schlegelové a scénografii Jany Špalové se představili herci Dana Poláková, Ondřej Novák, Sára Arnsteinová, Barbora Váchová, Viktor Kuzník a Vlastimil Žwak.

Vznik Večeře s novou hrou podpořilo Ministerstvo kultury ČR, MHMP, Art District 7 a Dozorčí rada DILIA.

MŠ

DRAMOX – ODSTARTOVAL „DIVADELNÍ NETFLIX“

Podobně jako si lze předplatit sledování filmů a seriálů doma v televizi či na počítači, funguje od 20. října 2020 videoportál Dramox, kde je možné sledovat divadelní inscenace. Pro předplatitele má zatím k dispozici čtyři desítky her od 30 scén včetně třeba Dejvického divadla nebo divadla Husa na provázku. Většina předplatného Dramoxu půjde zpátky tvůrcům.

Milovníci divadla si mohou koupit měsíční předplatné za 299 korun nebo roční za 2990 korun. Zakladatelé platformy to v den spuštění portálu uvedli na tiskové konferenci. Počítají řádově s tisíciovkami předplatitelů. Zatím je většina nabízených představení záznamem pořízeným Českou televizí, časem chtějí zakladatelé Dramoxu pořizovat vlastní. Jeden z nich Martin Zavadil na dotaz ČTK uvedl, že divadlům půjde 55 procent z předplatného, poplatek ČT za poskytnutí záznamů byl jednou ze vstupních investic do portálu.

Dramox služba stojí o něco víc než třeba základní předplatné Netflixu, které se dá pořídit měsíčně od 199 korun za měsíc. Videotéka HBO GO stojí od 159 korun měsíčně, filmové kanály

HBO s premiérami filmů stojí od 235 korun měsíčně. V předplatném Dramoxu je ale zahrnuta i podpora divadelních tvůrců. Zájemci mohou přes Dramox divadla podpořit i nad rámec předplatného.

V Dramoxu, knihovně divadelních záznamů, je možné zhlédnout představení například Dejvického divadla, Klicperova divadla, Divadla J. K. Tyla nebo Husy na provázku.

Zakladatelé portálu slibují, že budou každý měsíc přidávat nová představení. Začali činoherními a loutkovými, protože bylo nejjednodušší získat na ně práva. Dramox bude ale také uvádět archivní inscenace i ty, které už mají po derniéře. Diváci se také mohou dostat k představení, které je běžně zcela vyprodané. Jednat musejí lidé z Dramoxu se všemi držiteli autorských práv, dnes však uvedli, že v době koronaviru jsou tito většinou vstřícní, před několika dny získali třeba práva ke dvěma inscenacím od Milana Kundery.

„Chceme dostat divadlo blíž lidem a umožnit jim trávit s ním víc času, než mohli doposud,“ uvedl Zavadil. „Věřím tomu, že Dramox přitáhne víc lidí k divadlu. Stejně jako předtím přitáhly obdobné služby víc lidí k filmům nebo poslechu hudby,“ doplnil. Zakladateli Dramoxu jsou vedle Zavadila ještě Radim Horák a Martin Hájek – internetový podnikatel a majitel značky Livesport.

Podle Hájka má každé živé představení jen omezené publikum, které může oslovit. Dramox jej ale rozšiřuje o potenciálně všechny diváky v celém Česku. Jeden ze zakladatelů portálu Radim Horák dříve pomáhal spustit videoportál voyo.cz a vlastní firmu Weemazz 2.0, která pro vlastníky autorských práv odstraňuje z internetu nelegální kopie jejich děl. To by se mohlo podle zakladatelů dít i prostřednictvím Dramoxu.

Zdroj: Český rozhlas

15. ŘÍJNA BYLY ZVEŘEJNĚNY NOMINACE NA TONY AWARDS 2020

Zkrácená sezona a odložené vyhlášení cen, tak se zatím vyvíjí letošní prestižní americké ocenění. Pořadatelé jsou nicméně odhodláni transformovat udílení cen do digitální platformy.

Hned v několika kategoriích byla nominována hra *Inheritance* Matthew Lopeze, která se zabývá otázkou, jaké je to být mladým gayem v New Yorku, generaci po vrcholu epidemie AIDS. Autor se nechal inspirovat *Rodinným sídlem* E. M. Fostera. Anglický originál hry je k dispozici v DILIA. Mezi nominovanými hrami je dále *Frankie a Johnny ve stínu luny*, křehká komedie Terrence McNallyho, světoznámá díky filmové adaptaci v hlavních rolích s Michele Pfeiffer a Al Pacinem. Ve dvou kategoriích (Nejlepší hra a Nejlepší herec ve vedlejší roli) bodovali Simon Stephens a Nick Payne s hrou *Sea Wall/A Life*. Předchozí hra Nicka Paynea *Paralelní vesmíry* v překladu Pavly Jakobsson je u nás rovněž k dispozici. Jednu z nominací na Nejlepšího herce v hlavní roli získal Ian Barford za svou roli ve hře Tracyho Lettse *Linda Vista*. Za pozornost stojí i dvě nominace pro muzikálovou adaptaci *Tetované růže* Tennesseeho Williamse.

Kompletní seznam nominovaných si můžete prohlédnout zde: <https://www.tonyawards.com/nominees/>

Přenos bude možné sledovat na Youtube stejně jako zveřejnění nominací: <https://www.youtube.com/tonyawards>

Všem nominovaným srdečně gratulujeme.

NETRADIČNĚ PODZIMNÍ OLIVIER AWARDS PROBĚHLY ONLINE

Nejprestižnější divadelní ocenění ve Spojeném království *Ceny Laurence Oliviera* se měly původně uskutečnit v letošním dubnu v londýnské Royal Albert Hall. Místo slavnostního vyhlášení moderovaného Jasonem Manfordem ITV na jaře odvysílala speciální program, provázející nejlepšími momenty ceremonie za posledních deset let. Sedm měsíců od nominací, 25. října, byli oznámeni vítězové v online verzi, jejíž záznam je částečně možné zhlédnout i z České republiky na Youtube.

V letošních Olivierech se objevilo množství produkcí, které proměnily hned několik nominací ve vítězství. Všechny muzikálové kategorie si rozdělily & *Juliet* (jejím námětem je, co by se stalo, kdyby Shakespearova Julie nezemřela) a *Dear Evan Hansen* (pojednávající o teenagerovi se sociálně-úzkostnou poruchou). Inscenace *Emilie*, hry Morgana Lloyda Malcolma inspirovaná životem básničky a feministky Emilie Bassano, získala vítězství rovnou ve třech kategoriích. Po dvou oceněních si pak odnesly *Smrt obchodního cestujícího* (Young Vic a Picadilly Theatre), *Leopoldstadt* Toma Stopparda (Wyndham's Theatre), *Mary Poppins* (Prince Edward Theatre) a *Present Laughter* (Old Vic).

Vzhledem k minimálnímu počtu nových divadelních produkcí za přetrvávající pandemie se příští rok ocenění neuskuteční a na další vítěze si tak budeme muset počkat až do dubna 2022. Přesné datum bude ohlášeno ke konci roku 2021.

BH

NOVĚ OBJEVENÁ HRA LOPEHO DE VEGA ŽENY A SLUHOVÉ SE PŘEDSTAVILA NA ZÁMKU PLUMLOV

Zámek Plumlov se v srpnu proměnil v divadelní otevřenou scénu, kde se na nádvoří uskutečnila exkluzivní česká premiéra ztracené a znovu nalezené komedie Lopeho de Vega s názvem *Ženy a sluhové*. Nadčasová hra byla po staletí ztracená v madridské knihovně, než opět spatřila světlo světa. Pro španělské publikum ji objevil v roce 2013 Alejandro García-Reidy a do češtiny pro DILIA přeložil Cyril Navrátil.

„*Snem každého překladatele krásné literatury je přeložit do češtiny dílo světového klasika. A kdo je lepší než Shakespearův španělský protějšek Lope de Vega? Veselá a nadčasová komedie o lásce dovolí na chvíli zapomenout na realitu a vrátit se do časů Zlatého věku Španělska,*“ vysvětluje autor českého překladu Cyril Navrátil, který hru ve verších překládal čtyři roky.

Příběh komedie pojednává o lásce a jejích intrikách, milostných trojúhelnících a zápletkách, které láska přináší. Sestrám Luciana a Violante se dvoří urození nápadníci, ale ony našly zalíbení v jejich sluzích. Téměř detektivní zámecký příběh zaplétají zaměněné dopisy, podvodníci a matky.

Text překladu Ženy a sluhové je v elektronické podobě k dispozici v DILIA.

HE

ZEMŘEL JIŘÍ MENZEL

Dne 5. září zemřel ve věku 82 let Jiří Menzel, jeden z největších režisérů československé a české kinematografie.

Jiří Menzel se narodil 23. února 1938 jako syn publicisty, spisovatele a dramaturga animovaných filmů Josefa Menzela. Na FAMU absolvoval v roce 1962 u Otakara Vávry, kde studovali např. Evald Schorm nebo Věra Chytilová a byl spoluzakladatelem tzv. české „nové vlny“.

V roce 1966 získal Oscara za nejlepší zahraniční film natočený podle literární předlohy Bohumila Hrabala „Ostře sledované vlaky“ a za film „Skřivánci na niti“, který po dokončení v roce 1969 skončil v trezoru, obdržel v roce 1990 cenu Zlatý medvěd na Mezinárodním filmovém festivalu v Berlíně. Také další hrabalovské filmy „Postřižiny“ a „Slavnosti sněženek“ patří mezi zlatý fond československé kinematografie, stejně jako komedie vytvořené ve spolupráci se Zdeňkem Svěrákem „Na samotě u lesa“ či „Vesničko má středisková“.

Stejně jako byl Jiří Menzel úzce spjat s dílem Bohumila Hrabala, dokázal převést do filmové podoby dílo Vladislava Vančury ve filmech „Rozmarné léto“ a „Konec starých časů“.

Jiří Menzel se ve filmovém světě uplatnil také jako herec. Nezapomenutelným zůstane coby Arnošek v „Rozmarném létě“, vojenský zběh Schulze v muzikálu „Kdyby tisíc klarinetů“, gynekolog ve „Hře o jablko“, mimo spousty dalších.

Kromě filmové režie se Jiří Menzel věnoval také režii divadelní. Z téměř stovky divadelních režii je to např. „Penzion pro svobodné pány“ v Činoherním klubu, „Alchymista“ v divadle Na zábradlí, „Každý rok ve stejnou dobu“ v Divadle Bez zábradlí, „Veselé paničky windsorské“ v rámci Letních shakespearovských slavností.

Jiří Menzel vyučoval na pražské FAMU a byl zahraničním členem Americké filmové akademie. Je nositelem vysokého francouzského uměleckého titulu Řád umění a literatury (Chevalier des Arts et Lettres).

Čest jeho památce.

JB

Autor: Jindřich Nosek (NoJin), CC BY-SA 4.0

ROZHOVOR

MARTIN ZAVADIL (DRAMOX): CHCEME, ABY LIDÉ MOHLI TRÁVIT VÍCE ČASU S DIVADLEM

V době omezeného přístupu ke kultuře odstartovala digitální platforma **Dramox**, která na svém webu nabízí ke zhlédnutí představení od desítek českých divadel. Za cíl má popularizaci divadla a také jejich finanční podporu. Z ceny předplatného totiž Dramox přispívá 55 % ceny konkrétnímu divadlu, jehož hru divák sleduje. Za bující platformou stojí úzký tým v čele s **Radimem Horákem**, **Martinem Hájkem** (Livesport) a **Martinem Zavadilem**, který vystudoval divadelní vědu a povyprávěl o vzniku projektu a vizech do budoucna.

Jak to všechno začalo?

Divadlo je poslední z větších umění, za kterým nemůžete, když nejdete přímo do divadla. Martin Hájek mi napsal někdy v dubnu, jestli bych s ním nechtěl podobnou službu postavit, a tak jsme se pobavili o tom, jak by to celé mohlo fungovat, a v podstatě jsme se velmi rychle shodli na tom, že je to služba, kterou bychom rádi lidem v Česku nabídli a podpořili divadlo, divadelní umění. Důvod, proč to celé děláme, je jednoduchý. Chceme, aby lidé měli možnost trávit více času s divadlem. Tomu se snažíme všechno přizpůsobit. Opustili jsme předchozí zaměstnání a na

(foto: Dramox)

sto procent jsme na tom začali pracovat od června. Od první excelovské tabulky to do spuštění platformy trvalo čtyři a půl měsíce.

Jak velký máte tým?

Co se sil týče, je to teď napínavé. Kolem Dramoxu se pohybuje zhruba patnáct lidí, všichni pracujeme z domu nebo z vlastních kanceláří. Marketing máme v Londýně, kolega je v Berlíně, několik dalších máme v Brně, zákaznickou podporu ve vesničce nedaleko Hradce Králové, já sedím v Praze. Většinu z těch lidí jsem nikdy neviděl. A to spolu už dva, tři měsíce denně mluvíme!

Spolupráce s divadly probíhá taky online?

Využili jsme nadechnutí během prázdnin, kdy jsme byli schopni se s agenturami nebo s divadly potkávat a řešit věci osobně. Za poslední týden se ozvalo na dvacet nových divadel, která by se ráda přidala, ale teď jsme nuceni to řešit čistě online kvůli naší i jejich bezpečnosti.

Jaký je dosavadní ohlas divadel? Berou to jako podporu?

Ano, divadla chápou v drtivé většině, že služba má za cíl pomáhat divadelnímu umění v Česku. Z jejich strany žádný zásadní zádrhel není. Přístupy jsou velmi různé, někteří chtějí dávat spíše dernierované záznamy představení, některá divadla říkají: „Dejte tam cokoliv.“ Jiné jsou na pomezí obou. Já vždy respektuji rozhodnutí konkrétního divadla, jak k tomu chce přistoupit.

Nejsem z oboru, ale chápu to tak, že každé představení má svůj videozáznam?

Ne. *(smích)*

Kde všechny záznamy divadelních představení tedy berete?

Část má Česká televize, část Divadelní ústav, některé záznamy mají sama divadla, některá se najdou v trezorech lidí, kteří mají například natáčecí firmu a pro svou radost a potěšení natáčejí záznamy. I takoví lidé jsou a pánbůh za ně zaplat. Těch zdrojů je řada a pak už je to jen o vyřešení autorských práv.

Máte inspiraci ze zahraničí? Mají někde centralizovanou databázi záznamů?

Dvě největší služby, které mohu jmenovat, jsou DigitalTheatre.com v Británii nebo Broadway HD z Broadwaye. Zaměření i koncept mají trochu jiné, ale pro nás to jsou dvě nejbližší služby.

Vidíte nějakou podobnou možnost, i co se týče koncertů? Zajímalo by vás se takovým směrem zaměřit?

Řekl bych, že ano, ale aktuálně se tomu nevěnujeme, protože veškerý svůj čas věnujeme tomu, abychom udrželi v co nejlepší formě Dramox a abychom zlepšovali zákaznický zážitek. Chystáme mobilní, televizní aplikace, spoustu nového obsahu, dalších inscenací... Původně jsme měli začínat až před Vánocemi, ale aktuální situace nás nutila sprintovat, abychom to spustili co nejdřív. Už se nám ozvalo několik hudebníků, že by

potenciálně měli zájem o to dát záznamy svých koncertů na Dramox. Jde to ale trochu proti konceptu, Dramox je divadelní platforma a zatím nemáme v plánu ji o koncerty rozšiřovat. Věřím ale, že by podobná platforma mohla existovat.

V nabídce máte činohry a loutková představení, ale nejsou tam například opery, balet. V čem se liší získávání jejich práv?

Máte tam hudbu, celý orchestr, musíte vyřešit noty. Opera se soustředí na hvězdy, sólisty, je to trochu složitější, je tam více subjektů. Ale chystáme jak balet, tak operu, a snažíme se získat i práva na muzikály. Některá autorská práva se řeší i rok a my před rokem ani nevěděli, že něco takového budeme stavět. Trvá to dlouho a obzvlášť zahraniční agentury jsou velmi paralyzované celou covidovou situací. Třeba Milana Kunderu jsme museli kontaktovat napřímo. Což se nakonec podařilo, ještě jednou děkuji Agentuře DILIA za ochotu a za pomoc. Většina inscenací je taková, abychom byli schopni získat nebo zaplatit autorská práva.

Chcete mít pokrytá všechna česká divadla nebo i přebírat hry ze zahraničí. Kam byste se chtěli dostat?

Před nějakou velkou expanzí si musíme splnit domácí úkoly. To je, aby ten zážitek pro zákazníka byl co nejkvalitnější. Ještě před pár dny na tiskové konferenci jsme říkali, že ke konci příštího roku budeme expandovat do zahraničí. Vypadá to, že to bude mnohem rychlejší. Protože ten hlad po podobné službě je všude velmi podobný. Je to něco, co bychom rádi ověřili, uvidíme, jestli na to budeme mít kapacitu, čas a jestli to půjde. Ale expanze do dalších zemí se nabízí.

Je zájem větší, než jste čekali? Stran divadel i předplatitelů?

Špatně se říká nějaké číslo. Lidé si mohou službu na sedm dní vyzkoušet zdarma, ještě tedy nevíme, kolik máme opravdu předplatitelů. Ale zájem je větší, než jsme čekali. Příjemně nás to překvapilo a jsme rádi, že díky tomu budeme moci věnovat českému divadelnímu umění více peněz. Lidé už strávili poměrně velké množství času s českým divadlem, což mi dělá velkou radost.

**Rozhovor vedla Zuzana Malá,
FULL MOON music magazine**

Rozhovor byl s laskavým svolením šéfredaktora Michala Pařízka převzat z webu hudebního magazínu Full Moon www.fullmoonzine.cz.

Odkaz na článek: <https://www.fullmoonzine.cz/martin-zavadil-dramox-chceme-aby-lide-mohli-travit-vice-casu-s-divadlem>

PERSPEKTIVY DILIA

UMĚLECKÁ PANDEMIE V ČESKÉ REPUBLICE

Účelem tohoto krátkého článku není vypočítat všechny záchranné programy, směřující do kulturních oblastí a hodnotit je, nýbrž poukázat na určitá fakta, která z pandemické situace v České republice pro autory vyplynula, respektive která byla obnažena. V úvodu je však důležité zdůraznit zaklínadlo téměř všech záchranných programů, že musí jít o náhradu marně vynaložených nákladů a nikoli o kompenzaci toho, co nebylo naabyto. Programy navíc směřovaly zejména na pomoc osobám právníkům, které se díky covidu dostaly do nesnáží, protože prostě nemohly s kulturními statky obchodovat.

Autoři jakoby v těchto množinách záchranných programů absentovali, jakoby se nikam nehodili a jakoby jim měly postačit obecné náhrady vůči fyzickým osobám, a to zejména kompenzační bonusy. Z této situace vyvěřelo hlavně jedno poučení, a sice to, že málo autorů má uměleckou činnost jako hlavní zdroj obživy, kupříkladu na rozdíl od výkonných umělců. Autor není většinou nikde zaměstnán a nemá tak pravidelný příjem (mzdu). Záchranné programy totiž směřovaly vůči fyzickým osobám – umělcům pouze za předpokladu, že tyto fyzické osoby žádají „vedlejší

příjem“ nemají, a to včetně dávek starobního důchodu či příjmů z částečného pedagogického úvazku. Vůči autorům, jejichž práva spravuje DILIA (ne všechny), by se tak záchranné programy vztahovaly na jedince, maximálně pak desítky autorů.

Další, pro autory nepříjemnou okolností, byl kazuistický ráz záchranných programů, kdy byrokracie hodovala plnými ústy. Co všechno musel autor či jakákoli osoba umělecky činná v dotazníku vyplnit a doložit? Ani se mi o tom nechce psát. Státní instituce na autory tedy vskutku nepomyslely. Jako by jim protékali mezi prsty, jako by byli nezařaditelní, jako by byli neuchopitelní, jako by byli neznámí, jako by se nenacházeli v žádné evidenci.

A přitom nejvhodnější cestou bylo obrátit se na kolektivní správce či další právnické osoby, které se správou práv autorů zabývají. Ne, že se tak nestalo. Ministerstvo kultury České republiky za předsednictví ministra kultury uspořádalo asi hodinovou video konferenci, kde se otázka náhrad autorů a v neposlední řadě kolektivních správců či agentur probírala. Došlo však trochu ke zmatení pojmů, jelikož s nimi pan ministr chtěl probírat otázku jejich rezervních fondů. Možná měl představu, že pod pláštíkem hospodaření kolektivních správců a agentur se nacházejí desítky či stovky milionů korun českých, které by sanovaly nejen autory, ale i jiné záchranné programy. Byl však poučen, že především kolektivní správci takové finanční prostředky v šuplíkách nemají, že s rezervními fondy zřizovanými ze zákona když tak hospodaří valná hromada spolků autorů a ta se schází jednou za rok. Dále, že není možné, vzhledem k samosprávě spolků zastupujících autorů, aby se statutární orgán kolektivního správce den ze dne rozhodnul o poskytnutí nějakých ohromných sum autorům.

Nicméně cesta existovala, byla navržena a spočívala v tom, že by Ministerstvo kultury České republiky „nalilo“ do kolektivních správců a autorských agentur, kteří disponují jako jediní evidencemi autorů,

finanční prostředky, jež by kolektivní správce po odečtu své minimální režijní srážky rozúčtoval mezi autory. Ministr kultury toto, zdá se, pocho-pil, pověřil vyřízením této záležitosti svou náměstkyni Petru Smolíkovou, ta však v celé záležitosti neučinila přes urgence nic.

Další cestou bylo využití Státního fondu kultury jako případné platformy pro rozdělení dotace ze státního rozpočtu. S tímto mode-lem se na pana ministra kultury obrátil Koordinační výbor autorských spolků (dále jen KVAS), a to prostřednictvím DILIA jako koordinátora KVAS. Předpoklad byl jednoduchý – napumpovat do Státního fondu kul-tury peníze, které jsou v případě státních fondů přenositelné z roku na rok a ponechat odbornému fóru pravomoc peníze ve fondu obsažené rozděl-o-vat. Tyto finanční prostředky by pak posloužily nejen ke kompenzaci nena-bytých autorských odměn v důsledku pandemie, ale i k tzv. „start up“ ve smyslu podpory nových projektů, které by svými výnosy „spasily“ alespoň částečně smutnou situaci autorů. Pan ministr odpověděl, že počítá s posíle-ním Státního fondu kultury od příštího roku o několik desítek milionů čes-kých korun. Dlužno podtrhnout, že nelze automaticky počítat s tím, že by uvedená suma byla automaticky rozdělena mezi autory. Nicméně špetku optimismu můžeme z dopisu pana ministra odvodit.

Ještě jedna poznámka na závěr tohoto článku. Státní i municipální úředníci moc dobře vědí, že se po ukončení pandemie začnou „stínat hlavy“, protože kontrolní orgány budou bedlivě zkoumat, zda podpory či kompenzace byly provedeny, respektive vyplaceny, v souladu s nejružněj-šími právními předpisy, kterých je habaděj. Proto jsou tak opatrní a zaklí-nají se byrokratickými postupy, čímž v nadsázce řečeno získávají alibi pro běh věcí příštích.

Jiří Srstka

GRANTY A CENY DILIA

CENA EVALDA SCHORMA PUTUJE DO BRNA

V rámci slavnostního večera s názvem Večeře s novou hrou – Zahradní slavnost převzaly v neděli 23. srpna 2020 před Vilou Štvanice hlavní Cenu Evalda Schorma autorky **Tereza Agelová a Marie Mlatečková**, studentky brněnské JAMU, za svou původní hru **asi.milování**.

Cena Evalda Schorma za původní hru, dramaturgii či překlad hry (do češtiny dosud nepřeložené) je určena pro studenty a je spojena s finanční odměnou pro autora (nebo kolektiv). Cena je udělována každoročně na základě nominací, přičemž nominovat může jakákoli fyzická osoba, zejména však pedagogové a studenti výše uvedených škol a divadelní odborná veřejnost. Hlavním cílem je podpora a moti-vace mladých autorů a překladatelů v jejich autorské práci. Díla začí-najících autorů se tak mohou dostat do širšího divadelního kontextu, než je samotná akademická půda. Cena Evalda Schorma se během své existence stala vedle Ceny Alfréda Radoka prestižním oceněním, uznávaným nejen v Čechách, ale i v zahraničí. „*Smyslem tohoto ocenění je podpořit mladé autory, ale také inspirovat studenty k vlastní autorské či překladatelské tvorbě pro divadlo. Díky těmto aktivitám objevila agentura*

DILIA řadu dnes již etablovaných dramatiků a překladatelů,“ vysvětluje Zdeněk Harvánek, vedoucí Divadelního a Hudebního oddělení DILIA.

Texty oceněné Cenou Evalda Schorma se doposud dočkaly více než 40 divadelních inscenací v profesionálních divadlech, např. v Národním divadle moravskoslezském Ostrava, Švandově divadle, Studiu Ypsilon, A Studiu Rubín, Městském divadle Zlín, Divadle Antonína Dvořáka v Příbrami, a 9 rozhlasových inscenací.

V letošním nominacích na Cenu Evalda Schorma, kterou uděluje DILIA pravidelně již od roku 2001, v naprosté většině dominovala původní autorská tvorba. Do finále se nakonec dostali 3 mladí autoři, respektive dvě autorky a jeden autor.

Na třetím místě se umístil student VOŠ při Konzervatoři Jaroslava Ježka **Jan Plachý** za původní hru ***Obraz***. Druhé místo obsadila studentka brněnské JAMU **Tereza Agelová** se svou hrou ***dvě čárky***. **Tereza Agelová** se, společně s kolegyní z brněnské fakulty **Maríí Mlatečkovou**, stala zároveň vítězkou Ceny Evalda Schorma, a to s původní hrou ***asi.milování***. Všichni tři ocenění autoři si díky fondu Dozorčí rady DILIA odnesli také finanční odměnu. Ukázkou vítězné hry představilo formou scénické skici Divadlo LETÍ v režii Marty Schlegelové.

CENA EVALDA SCHORMA ZA ROK 2019

1. MÍSTO

Tereza Agelová a **Marie Mlatečková** (JAMU)
za původní hru ***asi.milování***.

2. MÍSTO

Tereza Agelová (JAMU) za původní hru ***dvě čárky***

3. MÍSTO

Jan Plachý (VOŠ při Konzervatoři Jaroslava Ježka)
za původní hru ***Obraz***

VŠEM OCENĚNÝM GRATULUJEME!

MŠ

DILIA VYHLAŠUJE DIVADELNÍ GRANT NA ROK 2021

Divadelní grant DILIA je určen k podpoře činoherních inscenačních projektů studentů uměleckých škol a filozofických fakult s důrazem na současnou českou i zahraniční dramaturgii a původní tvorbu. Uzávěrka podání žádostí o grant DILIA byla 15. prosince 2020.

Divadelní grant DILIA je určen k podpoře studentských činoherních projektů. Žadatelé mohou být studenti vysokých uměleckých škol (DiFA JAMU Brno, DAMU Praha) a filozofických fakult (FF MU Brno, FF UK Praha, FF UP Olomouc, FPF SU Opava – obor kulturní dramaturgie).

Studentským projektem se rozumí takový, jehož hlavní inscenační tým (režie, scénografie, úprava atd.) je tvořen pouze studenty. Podpora bude udělena pouze projektům, jako jsou scénická čtení a inscenace původních českých textů či dosud neuvedených překladů zahraničních her. Jedním z předpokladů úspěchu žádosti je ošetření autorských práv spojených s daným projektem ze strany DILIA.

O grant se mohou ucházet jak projekty vytvořené v rámci školní výuky, tak projekty vytvořené na základě vlastní iniciativy studentů.

Žádost o grant podává přímo student (autor, režisér, produkční apod.). Autor projektu (kolektiv) musí být v době podání žádosti řádným studujícím jedné z výše uvedených fakult.

Pokyny k podání žádosti o Divadelní grant DILIA jsou uveřejněny na internetových stránkách www.dilia.cz.

V roce 2020 bylo na základě Grantu DILIA podpořeno celkem 7 projektů studentů vysokých uměleckých škol a filozofických fakult z Brna, Olomouce a Opavy. DILIA je tak jedinou divadelní agenturou, která soustavně podporuje mladé české autory a divadelníky.

MŠ

MAGNESIA LITERA 2020

Udílění literárních cen Magnesia Litera 2020 avizované původně na začátek dubna se z důvodů koronavirové krize posunulo a výsledky byly nakonec vyhlášeny posledního srpna. Nejznámější česká literární

cena je udělována sdružením Litera od roku 2002. Nejdůležitějším úkolem výročních knižních cen Magnesia Litera je propagovat kvalitní literaturu a dobré knihy, a to bez omezení a bez ohledu na žánry. Ocenění, rozvržené do jedenácti kategorií, se snaží obsáhnout veškerou domácí knižní produkci. Porotu k jednotlivým kategoriím delegují oborově příslušné obce a organizace. Aby se předešlo příliš úzké specializaci, vítěze v kategoriích Litera pro objev roku a Magnesia Litera – Kniha roku vybírá 300 oslovených lidí z knižní branže: od univerzitních badatelů až po knihovníky a knihkupce. Od roku 2013 DILIA podporuje finančním příspěvkem kategorii DILIA Litera debut roku, kterou porota letos udělila knize *Hranice lesa*.

Kniha roku:

Petr Čornej: *Jan Žižka: Život a doba husitského válečníka* (Paseka)

Litera za prózu

Jiří Kratochvíl: *Liška v dámu* (Druhé město)

Moleskine Litera za poezii

Ewald Murrer: *Noční četba* (Aula)

Litera za knihu pro děti a mládež

David Böhm: *A jako Antarktida* (Labyrint)

Litera za naučnou literaturu

Petr Čornej: *Jan Žižka: Život a doba husitského válečníka* (Paseka)

16 GRANTY A CENY

Litera za nakladatelský čin

J. A. Komenský: *Labyrint světa a ráj srdce* (Práh)

Litera za překladovou knihu

Edward St Aubyn: *Patrick Melrose I* (Přeložil Ladislav Nagy, Argo)

Litera za publicistiku

Aleš Palán: *Jako v nebi, jenže jinak* (Prostor)

DILIA Litera za debut roku

Vratislav Kadlec: *Hranice lesa* (Argo)

Magnesia Blog roku

Jiří Švihálek: *Pacholek.com*

Kosmas Cena čtenářů

Filip Rožek: *Gump: Pes, který naučil lidi žít* (Kontrast)

29. ROČNÍK CENY JOSEFA JUNGMANNA

Porota Obce překladatelů ve složení Petra Martínková, Ladislav Nagy, Helena Stiessová, Magdaléna Štulcová a Václav Jamek (předseda) vyhlásila výsledky 29. ročníku Ceny Josefa Jungmanna za nejlepší překlad uplynulého roku. Cenu Josefa Jungmanna získává **Alice Flemrová** za převod románu Paola Sorrentina *Všichni mají pravdu* (nakl. dybbuk), s přihlédnutím k dalším předloženým překladům

(Roberto Saviano: *Piraně* a Elena Ferrante: *Temná dcera*, obě nakl. Paseka) a se zvláštním oceněním její vytrvalé péče o zprostředkování nejlepších děl současné italské umělecké prózy českému čtenáři.

Mimořádné tvůrčí ocenění porota udělila **Petru Dvořáčkovi** za překlad románu Roberta Menasseho *Hlavní město* (nakl. Kniha Zlín) – němčina.

Další tvůrčí ocenění:

Vít Kazmar za překlad románu Fernanda Aramburua *Vlast* (Akropolis) – španělština

Martina Knápková za překlad povídek Lucie Berlinové *Manuál pro uklízečky* (Argo) – angličtina

Michal Půček za překlad románu Daniela Kehlmana *Tyll* (Argo) – němčina

Michal Špína za překlad románu Josého Donosa *Obscenní pták noci* (Malvern) – španělština

Michal Švec za překlad románu Alexandry Salmelové *Antihrdina* (Větrné mlýny) – finština

Premii Tomáše Hrácha získává **Marie Voslářová** za překlad povídek Clemense J. Setze *Láska za časů Mahlstadtského dítěte* (Fra), s přihlédnutím k dalším dvěma předloženým překladům, z němčiny (Walter Vogt: *Schizogorsk* – Havran) a ze švédštiny (Andrzej Tichý: *Mizérie*, Argo).

Do Síně slávy povolala porota **Miloslava Uličného**, předního českého hispanistu, překladatele poezie a dlouhé řady náročných textů, vysokoškolského pedagoga a nositele významných i zahraničních ocenění.

Krameriův vinš byl udělen **Janu Zelenkovi**, odbornému garantovi Stipendia Hany Žantovské a dlouhá léta nepostradatelnému porotci CJJ, za obětavou spolupráci s výborem a důsledné působení ve prospěch uměleckého překladu.

Při této příležitosti bylo rovněž uděleno **Stipendium Hany Žantovské** (donátorů Ireny Murray Žantovské a Michaela Žantovského), v letošním roce **Jiřímu Měsíčkovi**, který pro nakladatelství Protimluv připravil antologii z díla kanadského básníka Johna Passe s názvem *Větrná zvonkohra*.

VŽ

DOZORČÍ RADA DILIA UDĚLILA UZNÁNÍ

Dozorčí rada divadelní, literární, audiovizuální agentury DILIA po šestnácté ocenila umělce za jejich celoživotní umělecké tvůrčí kultury, občanské postoje a ostatní aktivní činnosti v široké oblasti kultury. Uznání uděluje Dozorčí rada spolu s ředitelem DILIA na písemný návrh jednotlivců nebo profesních klubů členům DILIA, zpravidla starším šedesáti let. Oceněnému přísluší odměna ve výši 20.000 Kč.

V letošním roce bylo Uznání DILIA uděleno japonoložce **Vlastě Winkelhöferové**, překladatelce z angličtiny, **Jarmile Emmerové**, a **Bohumíře Pechlové**, spisovatelce, dramaturgyni a scénáristce.

Vzhledem k současné situaci spojené s pandemií SARS-CoV-2 nebude tentokrát Uznání DILIA uděleno na předvánočním setkání členů DILIA, které se nekoná, ale bude zasláno poštou.

Všem oceněným srdečně gratulujeme a za jejich práci děkujeme!

OCENĚNÍ

HANA LEHEČKOVÁ ZÍSKALA CENU JIŘÍHO ORTENA

„Novela Hany Lehečkové je poskládaná z blouznivých a nespolehlivých zápisků schizofrenika žijícího v pohraniční vesnici. Autorka prostřednictvím této perspektivy důmyslně ohledává vnitřní i vnější okraje nemocného světa, ale i naší „normalnosti“,“ napsala o knize porota v čele s literárním teoretikem Petrem A. Bílkem.

Hlavní hrdina novely *Svatá hlava* nemá tátu, nemá práci, nemá přátele, v malé pohraniční vsi poznává krušný rodinný život v dluzích, šikanu, výsměch okolí, domácí násilí. Ale když vezme do rukou propisku a sešit, už není chudáček, ale svatý člověk obdařený nadpřirozenými schopnostmi. Zná smysl života a má tu moc zachránit celý svět. Novela vykreslující život na pomezí reality a bludů poodkrývá, jak těžké je vymanit se ze života v sociálně slabé rodině, pokud jste jen obyčejná slabá duše.

„Za tu dobu, co se věnuji vlastní autorské tvorbě, jsem zjistila jednu věc: když jde o tvorbu pro dospělé, „normální“ příběh mě prostě nebaví. Zkoušela jsem to mnohokrát, ale vždycky ze mě nakonec vypadl nějaký podivný literární útvar balancující na hranici dětské naivity a halucinačních stavů. Taková je i Svata hlava,“ říká Hana Lehečková.

Hana Lehečková (*1990) pochází z jižních Čech a vystudovala obor Teorie a kritika na pražské DAMU. Autorsky se věnuje především rozhlasovým hrám a pohádkám pro děti (*Johana a továrna na sny*, *Eliška Říha zachraňuje svět* ad.), její seriál *Vesmírné putování komety Julie* uvedl Český rozhlas jako historicky prvního živě čteného *Hajaju*. Okrajově se věnuje i dramatické tvorbě (*Švandovo divadlo: V(y)chod*, *Divadlo Letí: Trollí matka*). Knižně debutovala v roce 2018 s titulem *Co se děje v Podpostelí*, *Svatá hlava* je její první knihou pro dospělé. Pracuje jako literární redaktorka v nakladatelství a dodělává si doktorát na DAMU.

(Zdroj: Literární noviny)

Divadelní hry Hany Lehečkové jsou elektronicky k dispozici v DILIA.

MARTINA KINSKÁ ZÍSKALA CENU DIVÁKŮ V BERLÍNĚ

Ohlédnutí za festivalem Ein Stück: Tschechien/ Kus: Česka 2020

Současné české divadelní hry letos opět hostovaly v Berlíně. Pod hlavičkou Drama Panorama e. V. a Českého centra Berlín se konal festival současného českého divadla – Ein Stück: Tschechien / Kus: Česka 2020. Letos se festival konal za ztížených podmínek způsobených koronavirovou pandemií. Z plánovaného programu bylo možné uskutečnit pouze scénická čtení tří her, s ohledem na dodržení všech aktuálních hygienických opatření se mohla konat 16. září 2020 v galerii Českého centra Berlín.

Na festivalu Ein Stück: Tschechien (Kus: Česka) 2020 byly formou scénického čtení již tradičně představeny tři současné hry, letos z pera dramatiček Martiny Kinské (a jejího spoluautora Radka Schováňka) – *Agent tzv. společenský* (překlad do němčiny: Barbora Schnelle, redakce Henning Bochert), *Dagmar Radové – Thelma a Selma* (překlad do němčiny: Ruben Höppner) a *Terezy Semotamové Zadejte cíl* (překlad do němčiny: Martina Lisa), poprvé v německém překladu. Scénická čtení se konala symptomaticky týden poté, co byla Praha prohlášena německým Institutem Roberta Kocha za krizovou oblast z hlediska šíření nemoci covid-19, což ještě umocňovalo význam setkání. Ze čtyř pozvaných autorek a autora mohla nakonec do Berlína dorazit pouze Tereza Semotamová, pro ostatní byla obstrukce s nutností dodání negativního testu na covid příliš velkou komplikací.

V režii Kathariny Schmitt přestavili herci Thea Rasche, Melanie Schmidli, Henning Bochert a Julian Anatol Schneider zkrácené verze všech tří her. Katharina Schmitt použila jako základní scénický prvek uříznutou přední kapotu auta, se kterou metonymicky vytvářela herní prostory pro všechny tři hry, ať už to bylo auto vezoucí mladý pár na výlet, krabice, do níž matka ze hry Martiny Kinské balí předměty z bytu, z něhož se rodina stěhuje, nebo podivný lesní příbytek v surreálném světě hrdinek Dagmar Radové (dnes již Fričové). Důležitou roli sehrálo i světlo, které oddělovalo jednotlivé prostory nebo atmosféricky dotvářelo dramatické situace (Thelma a Selma si v lese – i na text – svítily čelovkami, světla torza automobilu byla funkční a signalizovala jízdu).

Po scénických čtení proběhla pódiová diskuze. Vedle moderátorky Barbory Schnelle usedly do židlí pouze Tereza Semotamová a jako tlumočnice zástupkyně ředitele Českého centra Christina Frankenberg. Vedle nich umístil technik Filip Drábek obří televizi, na níž diváci sledovali Martinu Kinskou, Dagmar Radovou a Radka Schováňka, kteří se zapojili přes zoomovou konferenci a vcelku ústrojně se integrovali do hovoru. Barbora Schnelle diskutovala s Terezou Semotamovou o aktuálnosti její hry, v níž se oba hrdinové cítí ohroženi čím dál absurdnějšími nařízeními vlády. Dagmar Radová podotkla, že ve své hře usilovala o bilanci postavení ženy v současné české společnosti a zjistila, že se dnešní ženy v mnohém neposunuly o moc dál, než byla generace jejich matek, jelikož jsou stále v zajetí klišé a stereotypů. Autorka Martina Kinská a historik Radek Schovánek představili svou vzájemnou spolupráci na hře, jejíž děj je psán na základě historických dokumentů. Ve dvou časových rovinách – té dnešní a z doby osmdesátých let minulého století – se setkáváme s rodinou, v níž je otec

odhalen jako tajný spolupracovník StB. Schovánek zdůraznil, že usiloval o realistický pohled na totalitu a kriticky se vyjádřil o romantizujících reflexích jako např. ve filmu *Životy těch druhých* Floriana Henckela von Donnersmarcka. Pozitivně se vyjádřil o reakcích školáků na divadelní představení hry. Kinská upozornila na to, že hra chce předložit plastický obraz života v totalitě a ne černobíle odsuzovat.

Po čteních probíhalo hlasování o nejúspěšnější hru večera. Nejvíce hlasů získala **Martina Kinská za svou hru *Agent tzv. společenský*** a ředitel Českého centra Tomáš Sacher jí prostřednictvím videokonference slavnostně předal vítězný diplom. Cena publika zahrnuje týdenní pobyt vítězné autorky v Berlíně, který je spojen s překladem další její hry do němčiny a scénickým čtením. Scénické čtení nové hry Kinské se uskuteční společně s hostujícími představeními festivalu v létě 2021.

Další informace naleznete průběžně na webových stránkách www.drama-panorama.com, kde si můžete také objednat newsletter. Rozhovor s kurátorkou Barbarou Schnelle o letošním festivalu byl zveřejněn na serveru Czechlit.cz.

VÍTĚZSTVÍ V SOUTĚŽI ČESKÉHO ROZHLASU PATŘÍ MARIÍ NOVÁKOVÉ A TOMÁŠI LOUŽNÉMU

Marie Nováková a Tomáš Loužný zvítězili v soutěži Českého rozhlasu o nejlepší rozhlasovou hru Radio Drama Autor. Dramaturgyně a autorka zaujala odbornou porotu v kategorii Původní dosud nezveřejněná rozhlasová hra pro děti a mládež příběhem *Bouřka*. Režisér, autor a překladatel pak v kategorii Původní dosud nezveřejněná rozhlasová hra nadchl porotu dílem *Vyvolený*. Slavnostní vyhlášení proběhlo 25. května 2020 v živém vysílání pořadu ArtCafé na stanici Český rozhlas Vltava.

Vítězné texty Český rozhlas nastuduje a odvysílá ve svém programu. Příběh ***Bouřka Marie Novákové***, který zvítězil v kategorii Původní dosud nezveřejněná rozhlasová hra pro děti a mládež, se odehrává za první světové války. Dílo pracuje s jemnou mystikou atmosférou, zároveň však dětskému posluchači dokáže přiblížit pocit strachu a napětí v čase válečné nejistoty. Vítězný text ***Tomáše Loužného Vyvolený*** v kategorii Původní dosud nezveřejněná rozhlasová hra pak za použití rozhlasově atraktivních vyprávěcích postupů pojednává o tématu školní šikany, kterou otevírá z originálního úhlu pohledu. Posluchači se na výsledná zpracování mohou těšit na vlnách Českého rozhlasu Vltava a Dvojka, případně Rádia Junior v pravidelných programových řadách pro hry a pohádky.

foto ČRo: Khalil Baalbaki

O vítězství v soutěži se ucházelo 112 textů v kategorii Původní rozhlasová hra a 72 textů v kategorii Původní rozhlasová hra pro děti a mládež. Do užšího výběru postoupilo v obou kategoriích deset titulů. Vedle hlavních cen udělily obě poroty dalším dvěma autorům čestná uznání. V kategorii Původní rozhlasová hra je obdrželi **Tomáš Hladký** za text *Dormition* a **Miloslav Vojtíšek** za hru *Tma milosrdenství*, v kategorii Původní rozhlasová hra pro děti a mládež pak **Iva Tajovská** za titul *Pod Slupkou* a **Lidmila Kábrtová** za hru *Šedivák*. Jako cenu pro vítěze vložil Český rozhlas do soutěže v každé kategorii částku 100000 Kč.

Ve finále soutěže se dále mimo jiných objevili i autoři David Košťák se svou hrou *Konec vlaštovčí sezony*, Marek Epstein se svou hrou *Lajf*, Barbora Haplová se svou hrou *Chibyčky*, Štěpán Vranešic se svou hrou *Zvony bez věží cinkat neumějí*, Tereza Březinová se svou hrou *Únikovka*. (Zdroj: Český rozhlas)

PRÁVO

PRÁVO PRVNÍHO ZVEŘEJNITELE

I díla těch nejznámějších a zároveň nejvýznamnějších tvůrců mohou zůstat po desetiletí skryta očím široké veřejnosti. Jejich objevení pak bývá velkou kulturní událostí, jelikož umožňuje obdivovatelům dávno zesnulého autora prožít zveřejnění jeho nové tvorby, jako by byli jeho současníci a vnímat jeho doposud známá díla v částečně pozměněném kontextu.

Na předešlých stránkách jsme informovali o relativně čerstvém příkladu takové události, kterým je objevení nové hry Lope de Vegy s názvem *Ženy a slušové*. Ta byla znovuoobjevena dokonce 400 let po svém vzniku, a to díky badateli Alejandrovi García-Reidy, který toto ztracené dílo našel ve Španělské národní knihovně. Další významnou ukázkou je vědeckofantastický román *Paříž ve dvacátém století* napsaný Julesem Vernem roku 1863. Verneův nakladatel jej však považoval za příliš pesimistický a z obav, že by mohl zruinovat Verneovu vzkvétající kariéru, jej zkritizoval a odmítl. Román byl založen do sejfů a časem zapomenut, dokud jej náhodou neobjevil Verneův pravnuček. K prvnímu vydání tak došlo až roku 1994.

Činnost badatelů a snažení těch, kteří se zasadí o zpřístupnění takto ztraceného či jinak skrytého uměleckého díla novému publiku, je „odměněna“ zvláštním právem prvního zveřejnitele. V souladu

s komunitárním právem¹ tak autorský zákon ve svém ustanovení § 87a odst. 1 praví, že „tomu, kdo poprvé zveřejní dosud nezveřejněné dílo, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv, vznikají k tomuto zveřejněnému dílu výlučná majetková práva v rozsahu, v jakém by náležela autorovi díla, pokud by jeho majetková práva k dílu ještě trvala.“

V tomto případě jde tedy o právo čistě ekonomické povahy, jehož účelem je umožnit zhodnocení investice vynaložené na první zpřístupnění autorského díla veřejnosti. Ta často souvisí i se samotným odhalením či nalezením díla, ověřením jeho autenticity, či zrestaurováním. Nelze tedy hovořit o subjektivním majetkovém právu autorském, které je úzce spojeno s osobností autora a vzniká jen v důsledku jeho jedinečné tvůrčí činnosti. Prvním zveřejnitelem tak může být například i osoba právnická, což ostatně bude častý úkaz v případech nakladatelství, poprvé vydávajících takováto volná díla. Zároveň tedy prvnímu zveřejniteli nevznikají žádná osobnostní autorská práva, ba naopak ten je při výkonu svých majetkových práv povinen řídit se ustanoveními § 11 odst. 5 autorského zákona, zajišťujícími postmortální ochranu některých osobnostních práv původního autora. Nelze si tak osobovat autorství k tomuto cizímu dílu, užít jej způsobem snižujícím jeho hodnotu a pokud možno, je nutné uvádět v souvislosti s jeho užitím i jméno původního autora.

Je tedy zřejmé, že právo prvního zveřejnitele není právem autorským, ale patří mezi práva s autorským právem související. Z tohoto důvodu bylo též zákonodárcem novelou z dubna roku 2017 na svou stávající pozici přesunuto z legislativně systematicky nesprávného

1 Čl. 4 směrnice č. 2006/116/ES

umístění v § 28 odst. 2 a 3 hlavy I., která pojednává o právu autorském. Dnes jej nalezneme v hlavě II. mezi ostatními právy souvisejícími s právem autorským.

Dané právo vzniká prvním oprávněným zveřejněním, kterým může být v souladu s § 4 autorského zákona první veřejné přednesení, provedení, předvedení, vystavení vydání či jiné zpřístupnění autorského díla veřejnosti. Za vydání se považuje zahájení veřejného rozšiřování rozmnoženin. O oprávněnosti zveřejnění volného díla nebude většinou pochyb, jelikož vylučné osobnostní právo autora rozhodnout o zveřejnění svého díla dle současného autorského zákona jeho smrtí zaniká a nepřechází dále. V praxi spíše výjimečně může teoreticky nastat situace, že doba trvání vylučných majetkových práv uplyne ještě za života autora, pokud jde například o anonymní či pseudonymní díla, která nebyla zveřejněna do 70 let od jejich vytvoření, a u nichž se kryptonominální autor prohlásil až poté, co se takto dílo stalo volným. V takovém případě by k prvnímu zveřejnění musel ještě žijící původní autor skutečně udělit souhlas. Není však vyloučeno, že by se oním prvním zveřejnitelem mohl stát právě on sám a určitým způsobem tak svá majetková práva „oživit“ a získat zpět.

Právo prvního zveřejnitele trvá po dobu 25 let od zveřejnění díla a řadí se tak mezi související práva s vůbec nejkratším trváním. V této pozici jej předčí až příští novelou zamýšlené právo vydavatele tiskové publikace, jehož trvání bude podle všeho omezeno na 2 roky od vydání takové publikace. O tom ale až v příštích věstnících.

Dle druhého odstavce předmětného ustanovení jde o právo převoditelné, což nebylo v minulosti především vzhledem k jeho již diskutovanému umístění v hlavě I. autorského zákona zcela zřejmé. I v této době však vzhledem k absenci osobnostního základu daného práva

převládal názor o jeho převoditelnosti. Od zmiňované novely z roku 2017 je odpověď na tuto otázku stanovena výslovně. Jedná se tudíž o běžný nehmotný majetek, který tak může být oceněn, postížen výkonem rozhodnutí, nebo je možné se jej vzdát.

S posledně uvedeným gestem se pravděpodobně v tomto kontextu budeme setkávat nejčastěji. Lze si představit, že mnoho potenciálních prvních zveřejnitelů svého práva vůbec nevyužije a vzdá se jej, jelikož svá bádání a investice do zveřejnění uměleckých děl vkládají především z důvodu kulturního obohacení společnosti, spíše než pro vlastní ekonomický prospěch. To se ostatně událo i v případě v úvodu zmiňované hry Lope de Vegy *Ženy a sluhové*.

Tomáš Herold

BREVIÁŘ AUTORA: LICENCOVÁNÍ ONLINE UŽITÍ V DOBĚ KORONAVIROVÉ I MIMO NI

Určitě jste si všimli, že pokud nyní začnete rozhovor v rodině, se známým i méně známým, jakkoli, dříve či později skončíte u koronaviru, současné epidemie a v souvislosti s ní přijímanými opatřeními. Nejinak tomu bude i v tomto článku, ani já se v něm současné situaci nevyhnu. Nicméně odbudu si to hned z kraje a zkusím to v jiném smyslu, než je to aktuálně obvyklé. Tedy ne z hlediska problémů, které krize způsobuje, ale z hlediska příležitostí, jež změny s krizí spojené nabízejí. Téma „online užití“ k tomu totiž přímo vybízí.

Jak tedy spolu souvisí současná epidemiologická krize a užití autorských děl? Odpověď je nasnadě. Znemožňuje, resp. ztěžuje užití obvyklá, „tradiční“, a nahraává právě růstu užití děl online. Příkladů je nepočítaně – zavření divadel, resp. zpřísněné podmínky provozování představení, obdoba uvedeného u veškerých živých produkcí jako jsou koncerty či veřejná čtení, zavření knihkupectví a obchodů vůbec, zavření kin, zavření knihoven a škol atd. atd. Veškerá uvedená opatření i mnohá další s sebou přinášejí i dopad na obvyklé užívání autorských děl.

Jaká je reakce uživatelů děl, tedy těch, kteří zpřístupňují autorská díla veřejnosti? Logická. Snaha o využití online prostředí a simulaci běžného provozu v síti. Divadla tak začala s představeními bez diváků přístupnými online, nakladatelé posílili online prodeje knih a jejich elektronických verzí – e-knih, knihovny otevřely své fondy na webu a zpřístupňují zdigitalizované knihy i časopisy, školy přešly na online výuku vč. využívání elektronické podoby výukových materiálů a tak lze pokračovat u takřka veškerých variant běžných užití děl, která nás napadnou.

Co to s sebou nese z hlediska licencování a autorských odměn? Zde už odpověď nebude až tak snadná a přehledná. Protože variant je mnoho a bylo by třeba postupovat segment od segmentu, případ od případu. Souvisí to zejména s tím, zda licencování online užití bylo v daném segmentu obvyklé již před současnou epidemií způsobenou situací nebo se jedná pro online prostředí o pole neorané. Pro příklad tohoto kontrastu uvedu nakladatele a eknihy, producenty v audiovizí a streamovací weby či vydavatele audioknih na straně jedné, coby uživatele děl, kteří již s online užitím děl počítali a pracovali na jeho využití před krizí a na straně druhé pak kupř. divadla, knihovny, školy coby segmenty, kde převládalo spíše tradiční užití mimo webové prostředí.

Co tyto dva póly užití děl v současnosti spojuje? Je to nárůst poptávky po online užití děl, které je ovšem zapotřebí licenčně ošetřit. Rozlišuje je však naopak fakt, že prvně uvedená množina již s tímto způsobem užití nějakou zkušenost má, tedy jednak v nějakém objemu online práva „drží“ a má zaveden určitý usus jejich vypořádání, kdežto druhá nikoliv.

Jaký je tedy dopad současné situace na licencování děl a licenční podmínky a kde spatřuji tu „příležitost“, o které jsem mluvil v úvodu tohoto článku?

Co je nepochybné a je to přímo hmatatelné v praxi DILIA, je fakt, že četnost licencování online užití se zvýšila a stále stoupá. A domnívám se, že tento trend s ukončením epidemiologické krize nepomine, jen možná poleví rychlost jeho růstu. Užití online se tak stane jak při licencování tak v praxi normou a jeho význam bude mít rostoucí tendenci, z hlediska četnosti užití děl tímto způsobem i jeho ekonomické hodnoty.

Dopad této skutečnosti a výše uváděné příležitosti vidím dvojí, a to rozdílně z hlediska výše uvedených množin uživatelů. Začnu od druhé množiny, od uživatelů, pro které je využití onlinu nové přinejmenším co do jeho důležitosti a četnosti. Zde se nabízí příležitost zavedení tzv. dobré praxe, tedy vyvážených a férových licenčních podmínek hned z počátku. U první množiny, tedy těch uživatelů, kteří již online nějakou dobu licencují, se pak nabízí náprava stávající praxe, kdy lze zjednodušujícím způsobem konstatovat, že online práva bývají buď zahrnuta ve „zbytkových právech“, z hlediska výše odměny podhodnocených nebo jsou sice upravena samostatně, ale v zásadě také z hlediska autorů nevýhodně.

Řádné a standardní odlicencování by konečně mělo mít také ten vedlejší efekt, že by vzrostl význam legální nabídky na úkor nelegálních služeb umožňující sdílení či stahování děl bez licence.

Výše uvedené závěry i předpoklady lze dovodit i ze stávající praxe DILIA.

DILIA má dlouhodobé zkušenosti s licencováním online užití ve všech oblastech své činnosti, tedy, stručně řečeno, v oblasti literatury, divadla, audia i audiovizu. A to jak při licencování prostřednictvím hromadných smluv (kupř. s ČT, rozhlasem či knihovnamí), tak při sjednávání individuálních smluv v rámci své agenturní činnosti.

A budu-li se držet výše uvedeného dělení na množiny uživatelů děl v oblasti onlinu zběhlých a „nových“, i zde tomu praxe DILIA odpovídá. Dlouhodobě licencujeme e-knihy s nakladateli, audioknihy s jejich vydavateli i online užití audiovizuálních děl. A v průběhu epidemiologické krize jsme zaznamenali nárůst požadavků na licencování ze strany divadel či knihoven i škol.

Kromě faktu, že každá z uvedených oblastí má své zvyklosti i danosti, které samozřejmě licenční podmínky ovlivňují, za nejpodstatnější pro jednání o licenčních podmínkách lze považovat faktor, do jaké míry a jak mají autoři online práva u svých děl prvotně vypořádána (např. v nakladatelských licenčních smlouvách či ve smlouvách o vytvoření díla s producenty či vydavateli). Ve vztahu do minulosti lze konstatovat snahu uživatelů hodnotu online užití spíše marginalizovat a vypořádávat buď v rámci celkového balíku práv jednou částkou (typicky u audiovizuálních producentů), případně spíše nižší paušální částkou (např. u audioknih či e-knih), a to na dlouhou licenční dobu. Je to dáno jistě i tím, že online užití je stále užitím novým, v porovnání s tradičními způsoby užití typu živého provozování,

rozhlasového a TV vysílání apod. a hůře se tedy odhaduje další vývoj tohoto užití i jeho ekonomická hodnota.

Nicméně, jak jsem uvedl výše, právě nyní začíná být bezpochyby zřejmé, že četnost i hodnota online užití bude narůstat, a to na úkor tradičních způsobů užití. DILIA proto dlouhodobě usiluje o narovnání podmínek včetně výše odměn za online. A tam, kde za autory tradičně licencuje, se jí podmínky přibližovat daří (viz smlouvy s rozhlasem, vydavateli audio knih, nakladateli apod.), a to jak ve smlouvách hromadných, tak individuálních. Nejsložitější situace je však v oblasti audiovizu, kde se producenti brání online užití vypořádávat samostatně a online užití zpravidla „nabírají“ v balíku s ostatními právy, za paušální odměnu na dobu trvání práv.

Domnívám se ale, že stávající praxe pro autory nevýhodných licenčních podmínek za online užití je neudržitelná a stávající epidemiologická situace a rostoucí nabídka online služeb je toho jasným důkazem. A tím se z hrozby stává příležitost. Základním předpokladem jejího využití ale je samozřejmě pozornost a důraz autorů na tento fakt při uzavírání smluv s nakladateli, producenty a dalšími uživateli. Při uzavírání smluv je třeba myslet na to, že online užití je svébytný typ užití, jehož důležitost i z hlediska ekonomické exploatace díla bude vzrůstat a je třeba si všimnout, jakým způsobem je ve smlouvě upraven, a to zejména z hlediska výpočtu a výše odměny i doby, na kterou jsou online práva poskytována. Jakmile jsou totiž jednou online práva platně poskytnuta a licenční podmínky jsou pro autora nevýhodné, zbydou mu již jen oči pro pláč...

Jan Barták

KOLEKTIVNÍ SPRÁVA

PANDEMICKÉ ZVÝHODNĚNÍ FONDU KNIHOVEN PRO STUDENTY

Dne 29. 10. 2020 podepsala DILIA s Národní knihovnou České republiky tuto dohodu:

DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z.s.
spolek zapsaný u Městského soudu v Praze pod sp.zn. L 7695.
se sídlem 190 00 Praha 9, Krátkého 1
IČO: 65401875, DIČ: CZ65401875
zastoupen: prof. JUDr. Jiřím Srstkou, ředitelem
bankovní spojení: UniCredit Bank, č. ú: 1120113004/2700,
IBAN: CZ8727000000001120113004
(dále jen, „DILIA“)
a
Národní knihovna České republiky
státní příspěvková organizace zřízená Ministerstvem kultury
se sídlem 110 01 Praha 1, Klementinum 190
IČO: 00023221, DIČ: CZ 00023221

zastoupená PhDr. Vítém Richterem, generálním ředitelem
(dále jen „Národní knihovna“)
uzavírají tuto

DOHODU

o zpřístupnění knihovního fondu Národní knihovny, Moravské zemské knihovny v Brně, krajských a specializovaných knihoven a knihoven vysokých škol způsobem on-line podle § 97e, odstavec 4), písm. h) autorského zákona v reakci na epidemiologickou situaci a vyhlášený nouzový stav

I.

1. DILIA je oprávněna k výkonu kolektivní správy autorských práv a práv souvisejících s právy autorskými na základě příslušných rozhodnutí Ministerstva kultury. Na základě uvedených rozhodnutí je DILIA mimo jiné oprávněna k výkonu kolektivní správy a ochrany majetkových práv autorů a jiných nositelů práv podle § 95 autorského zákona k dílům literárním, dramatickým a vědeckým pro jejich užití sdělováním díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k dílu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí a dále elektronickou poštou podle § 18 odst. 1 a 2 AZ.

2. Národní knihovna je podle ustanovení § 9 odst. 2 písm. f) zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), a § 98 odst. 1 AZ oprávněna zastupovat knihovny systému knihoven.

II.

1. Obě strany této dohody reagují na vyhlášení nouzové stavu a na aktuální situaci ve vztahu k nejrůznějším opatřením epidemiologického charakteru, včetně uzavření knihoven a vysokých škol pro pedagogy a studenty.

2. Cílem této dohody je umožnit přístup studentů a pedagogů škol terciálního vzdělávání a vědeckých pracovníků pracovišť vědeckého výzkumu zřizovaných orgány a institucemi veřejného sektoru k digitalizovanému knihovnickému fondu Národní knihovny ČR, Moravské zemské knihovny v Brně (dále jen „Moravská zemská knihovna „), krajských a specializovaných knihoven a knihoven vysokých škol i ostatních veřejných vzdělávacích zařízení způsobem on-line, a to z míst mimo knihovny.

3. Na základě výše uvedeného poskytuje DILIA v rámci rozšířené kolektivní správy podle § 97e, odstavec 4), písm. h) autorského zákona Národní knihovně a v jejím zastoupení podle § 9 odst. 2 písm. f) knihovnického zákona též Moravské zemské knihovně, krajským a specializovaným knihovnám a knihovnám vysokých škol (dále jen knihovny) bezúplatnou licenci na dobu trvání nouzového stavu, nejpozději do 31. 12. 2020, a to za těchto dalších podmínek:

a. Zpřístupnění digitalizovaného knihovnického fondu knihoven dle bodu II. 3 on-line bude prováděno na vyžádání studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků jako jednotlivcům (konzumentům) ze strany veřejnosti pro účely výzkumu a soukromého studia v podobě zobrazení děl.

b. Zpřístupnění bude umožněno pouze po identifikaci studenta, pedagoga vzdělávacího zařízení či vědeckého pracovníka (konzumenta).

c. Knihovny vyvinou co největší úsilí tak, aby technologicky zabránily možnosti kopírování a jinému rozmnožování zpřístupňovaných děl, a to nejen tiskem na hmotný podklad, ale i do digitální podoby či ukládání zpřístupňovaných děl do počítače konzumenta (download).

d. Knihovny se zavazují v rámci a v rozsahu dle svých aktuálních možností evidovat užití děl uskutečněné na základě licence podle této dohody a tato data na základě písemného a zdůvodněného vyžádání poskytnout DILIA ve formě a způsobem dle dohody smluvních stran (s výjimkou dat obsahujících osobní údaje, které mohou být předány toliko na vyžádání orgánů veřejné moci v rámci konkrétního řízení).

e. Knihovny před zahájením zpřístupnění svého digitalizovaného knihovnického fondu oznámí svůj záměr Národní knihovně. Formu a způsob oznámení stanoví Národní knihovna.

4. Knihovny berou na vědomí, že v rámci rozšířené kolektivní správy jsou nositelé práv oprávněni kdykoliv a s okamžitými účinky vyloučit účinky této dohody v souladu s příslušnými ustanoveními autorského zákona. To platí na základě dohody smluvních stran obdobně pro nakladatele slovesných děl kdykoli pro díla jimi vydaná.

III.

1. Tato dohoda nabývá platnosti a účinnosti dnem podpisu oběma smluvními stranami a je uzavřena na dobu určitou, a to na dobu trvání nouzového stavu, respektive na dobu uzavření knihoven v souvislosti s pandemií COVID 19, nejdéle však do 31. 12. 2020.

2. Smluvní strany jsou oprávněny tuto dohodu vypovědět bez výpovědní doby. Smluvní strany nejsou povinny takovou výpověď odůvodňovat. Účinky výpovědi nastávají okamžikem jejího doručení druhé smluvní straně (připouští se doručení elektronickými prostředky komunikace).

3. Právní vztahy touto dohodou neupravené se řídí právním řádem České republiky, zejména autorským zákonem a občanským zákoníkem.

4. Ukáže-li se některé z ujednání v této dohodě nicotným, posoudí se vliv takového ustanovení smlouvy obdobně podle § 576 občanského zákoníku.

5. Změny nebo dodatky k této smlouvě musí být uzavírány po vzájemné písemné dohodě obou smluvních stran a musejí být vzestupně číslovány.

6. Tato dohoda je vyhotovena ve čtyřech stejnopisech, z nichž DILIA obdrží jeden exemplář a Národní knihovna tři exempláře.

V Praze dne 29. 10. 2020

za DILIA
prof. JUDr. Jiří Srstka
ředitel

za Národní knihovnu
PhDr. Vít Richter
generální ředitel

Obdobnou dohodu DILIA již uzavřela s Národní knihovnou České republiky na jaře tohoto roku v rámci první vlny covidové pandemie. Obě dohody tak umožňovaly a umožňují studentům, aby mohli bezplatně prostřednictvím internetu využívat knihovní fondy pro své studium, které by jinak nebyly dostupné z důvodu uzavření knihoven.

O této dohodě a nastolené praxi média v České republice bohužel nijak neinformovala. Asi pro ně tato zpráva byla příliš pozitivní.

Jiří Srstka

ZÁBAVA

JAK JULIUS ZEYER ZAKÁZAL LEOŠI JANÁČKOVI JEHO PRVNÍ OPERU ŠÁRKA

Laická veřejnost se většinou mylně domnívá (pokud vůbec), že první operou Leoše Janáčka byla *Její pastorkyňa*. Není tomu tak, primát Janáčkových operních opusů drží *Šárka*, pak následuje *Počátek románu* a *Její pastorkyně* je až třetí v pořadí. Že měl Janáček osobitý vztah k autorským právům je známo. Dá se však také říci, že autorskoprávní průšvihy jakoby přitahoval. U *Její pastorkyně* nechtěla dát Gabriela Preissová, autorka původního dramatického textu, dlouho vůbec souhlas s jeho zhudebněním, spor Kovařovice s Janáčkem stran finální podoby *Její pastorkyně* je důvěrně znám, a co se stalo s právy libretistů (a bylo jich hodně) *Výletů páně Broučkových*, je až za mezí lidské představitivosti. Tento až fatálně daný sklon k právním problémům byl možná způsoben Janáčkovou povahou, jistě prudkou, urychlenou a tékavou.

Historie vzniku a osudu Janáčkovy *Šárky* dává předcházejícímu textu za pravdu a v tomto případě měl Janáček vskutku smůlu. Ti, kteří znají *Libuši*, vědí nebo tuší, že příběh *Šárky* je pokračováním příběhu *Libuše*. I z toho důvodu byl o toto téma po i před triumfální Smetanovou *Libuší* velký zájem, a to nejen na poli operním. Tématu se chopil v této době i velikán, spisovatel a poetik Julius Zeyer, jenž napsal v rámci svého pětidílného básnického cyklu *Vyšehrad* i básnický text pod názvem

Ctirad, a to v roce 1880. Popravdě řečeno, Zeyer nebyl rodilý Čech, jeho původ byl smíchán z předků židovských a francouzských, jeho rodilým jazykem pak byla němčina. Zeyer je již dnes málo znám, nejčastěji je divadelně připomínán melodramatem *Radúz a Mahulena*, ke kterému složil hudbu Josef Suk a který se stále na českých divadlech uvádí. A to byl Zeyer jako první český umělec uložen do slavnostní hrobky Slavín na Vyšehradě po své smrti v roce 1901! Sám Julius Zeyer byl prý povahy samotářské, dotýkávé, urážlivé a trochu i prchlivé. Stranil se společenského života, a snad i proto se na sklonku života odstěhoval do malého městečka Vodňany na jihu Čech.

To, aby se z původní básnické epeje stal dramatický text, od něhož již není daleko k opernímu libretu, inicioval Antonín Dvořák. Mimo chodem Antonín Dvořák byl stejně starý jako Julius Zeyer, oba se narodili v roce 1841. Pro upřesnění dodávám, že Leoš Janáček se narodil v roce 1854, byl tedy o 13 let mladší, než oba pánové. Je obecně známo, že Dvořák se s Janáčkem přátelil, což zahraje v předkládaném příběhu také svou roli. Zeyer pak obdivoval Dvořákovu hudbu, a když ho Dvořák požádal o dramaturgii básnické epeje *Šárka*, rád mu vyhověl. Podle odborných názorů se tato dramaturgická Zeyerovi příliš nepovedla, byl totiž evidentně více básník a romantik, než dramatik. A to byl možná důvod, proč Dvořák dramatický text (libreto) ohledně zhudebnění, opatrně, a tak na půl odmítl. Pokud předběhnu, tak je známo, že ještě v roce 1896 Dvořák uvažoval, že se do opery podle Zeyerova libreta pustí. A to bylo již několik let po Janáčkově kauze. Ten se pochopitelně o odmítnutí libreta ze strany Dvořáka dozvěděl a bez jakékoli záruky ze strany Zeyera v tom smyslu, že mu udělí souhlas se zhudebněním dramatického textu, začal komponovat jak o život, a to v roce 1887. V klavírním výtahu byl hotov se svou kompozicí cirká po půl roce.

Předal svou práci Antonínu Dvořákovi a ten ji opatrně, ale velice opatrně pochválil. To byl pro Janáčka impuls, aby začal jednat se Zeyerem, kterého požádal o souhlas a zaslal mu klavírní výtah opery. Zeyer ale začal s udělením souhlasu váhat. Jaké myšlenky se mu táhly hlavou, můžeme jen hádat. Za prvé jistě doufal, že si to Dvořák rozmyslí a operu *Šárka* bude nakonec komponovat on. Za druhé byl rozčarován z kritiky, kterou „drzý Janáček“ napsal na jeho drama *Libušin hněv* a za třetí nesouhlasil s dramaturgickými úpravami textu. Janáček v původním textu Zeyera škrtnal, jak mohl a hlavně do určité míry zbavil text jeho romantizujícího nánosu. Zeyer nakonec jednoznačně udělení souhlasu odepřel a Janáčkově také napsal: „Zajisté, že hudba Vaše proto není ztracena, můžete ji jinak použítí“. Představa, že hudbu napsanou na Zeyerův text Janáček použije v jiných svých dílech je ovšem trochu absurdní.

Janáček se ovšem nevzdává a bez ohledu na Zeyerův postoj komponuje dál. Dílo přepracovává a instrumentuje do partitury I. a II. jednání, další jednání zůstává v klavírním výtahu. Zároveň dále komunikuje se Zeyerem, avšak opět bezúspěšně. Je nezbytné zmínit se též o konkurenci ohledně *Šárky*, a to zejména stran Fibicha, který „svou“ *Šárku* zkomponoval na libreto Anežky Schulzové, jejíž premiéra se odehrála v roce 1898 a která se stala operním evergreenem na českých operních jevištích. Není též bez zajímavosti, že Zeyer po polovičatém odmítnutí Dvořáka, nabídl své libreto již nemocnému Smetanovi, který ho ovšem odmítl.

Janáček se ke své operní prvotině vrací až po 30 letech, stojí mu to za to, na rozdíl od svého druhého operního opusu pod názvem *Počátek románu*, o kterém prohlásí, že je to opera prázdná a pochybená. Jelikož Zeyer je již několik let mrtev, požádá v roce 1918 o svolení ke kompozici *Šárky* nositele autorských práv k Zeyerovu dílu, Českou akademii

císaře Františka Josefa, a tato instituce mu hladce a rychle vyhoví. Nutno však podotknout, že v této době byl již Janáček známým a slavným hudebním skladatelem. Jelikož se Janáček redakci *Šárky* nemá čas tolik věnovat, nechá opravu instrumentace a instrumentaci poslední jednání na svém žákovi Osvaldu Chlubnovi, kterého donutí, aby již Chlubnou provedenou instrumentaci ještě jednou přepracoval. Nelitostný Janáček, chudák Chlubna. Světová premiéra *Šárky* se odehrála roku 1925 v Divadle Na hradbách v Brně, ale na rozdíl od ostatních Janáčkových operních opusů vyjma *Počátku románu*, se v operních domech nijak výrazně neujala, a to i přes snahy vrátit se k původnímu znění opery z roku 1887 přes ten fakt, že je v opěře prý skryt celý Janáček, jak píše autor monografie o Janáčkově, Jaroslav Vogel.

Ve vzduchu však zůstává viset jedna otázka. Byl skutečně Zeyer vůči Janáčkově tak zatvrzelý a tak uražený z důvodů uvedených shora, že přes všechny opakované Janáčkovy pokusy o udělení jeho souhlasu tak dlouho odolával a přemluvit se nenechal? A to vše s vědomím, že opera je již vlastně složená? Doufal snad neotřesitelně, že jednoho krásného dne se Dvořák ujme jeho dramatického textu? Nebo bylo za tím vším i jiné důvody?

John Tyrrel ve své monografii o Janáčkově pojmenované *Osiřelý Kos* odhaluje, že Zeyer se na Janáčka vyptával prostřednictvím svého známého Václava Zeleného a dostal tuto odpověď:

„Janáček v hudební společnosti, známý brněnský oponent proti hudební Praze a jmenovitě proti Smetanovu modernímu směru, zdá se mi člověkem schopným a velmi snaživým, ale zbrklý je dozajista, třeba již nebyl dítě, nýbrž docela dospělý člověk... Mimo to zdá se mi způsob jeho jednání, napřed celou operu ve skice napsati a lidem ukazovati a pak žádati o svolení – o honoráři nemluvě – tak neslušným, že by nemělo snad býti podporováno

podobné zneužívání cizího majetku. Jsem jistě přítelem mladších skladatelů a přeji jim nejprve poetická libreta – ale tento případ vyzývá po mém zdání k exemplárnímu zakročení.“

Podle Tyrrela tak spočívaly hlavní důvody Zeyerova odmítnutí v chybném přesvědčení, že Janáček je Smetanův nepřítel, a v tom, že ho o svolení požádal prostě pozdě, tedy ne předtím, než začal operu komponovat.

Jak poučné i pro dnešní dobu.

Jiří Srstka

VÝROČÍ

VÝROČÍ ČLENŮ SPOLKU DILIA V ROCE 2020

50

PhDr. Alice FLEMROVÁ, Ph.D.
Mgr. Věra KLONTZA-JAKLOVÁ
MgA. David PLOYHAR
MgA. Roman SIKORA

55

M.A. Aleš BŘEZINA
Ing. Vít POKORNÝ
Mgr. Filip RENČ
Jan SVĚŘÁK

60

Mgr. Josef LADA
Pavlina MOSKALYKOVÁ
MgA. Irena PAVLÁSKOVÁ

65

PhDr. Jiřina HRADECKÁ
Petr KOFROŇ
Doc. Mgr. Jiří MYSLÍK
Mgr. Roman PAVLÍČEK
Josef SEDLÁŘ
Prof. Jan VEDRAL

70

JUDr. Ladislava CHATEAU
Tomáš KYBAL
Mgr. Jitka NĚMCOVÁ
Karolina PRŮŠOVÁ
Doc. Karel SMYCZEK
Miroslav SOVJÁK
Doc. Tomáš TEPPER
Jan VANIŠ
Ivan VÍT

75

Ivan BEDNÁŘ
JUDr. Blanka BLÁHOVÁ
Pavel CMÍRAL

Mgr. Jarmila Hannah
 ČERMÁKOVÁ
 Evžen JECHO
 Mgr. Petr MARKOV
 Mgr. Michal NAJBRT
 PhDr. Ondřej NEFF
 Mgr. Prokop PITTER
 Zdeněk ROSENBAUM
 Mgr. Mirko STIEBER
 Prof. Jiří SVOBODA
 Karel ŠÍP
 Jiří TYLLER
 Ing. Jiří ŽÁČEK

80

Mgr. Andrej BARLA
 Helena CHRISTEN
 Miroslava LANCOVÁ-VALOVÁ
 Evelyn LICHÁ
 Prof. Jiří MACHÁNĚ
 Jitka MINAŘÍKOVÁ
 MUDr. Ladislav PECHÁČEK
 Mgr. Josef ŠPELDA
 Ing. Václav ZÁPOTOCKÝ

85

Prof. JUDr. Petr HAJN
 Prof. PhDr. Alena
 MORÁVKOVÁ
 Bohumíra PEYCHLOVÁ
 PhDr. Roman RÁŽ
 Věra ŠAŠKOVÁ

90

Prof. Mgr. František FILIP
 Josef HANUŠ
 PhDr. Jaroslava JANÁČKOVÁ, CSc.
 Eva KANTŮRKOVÁ
 Ing. Otakar LANC
 Věra LEJSKOVÁ
 arch. Boris MORAVEC
 PhDr. Karel RICHTER, CSc.
 Karel URBÁNEK

ÚMRTÍ

ÚMRTÍ ČLENŮ SPOLKU DILIA V ROCE 2020

Prom. fil. Václav Čapek
 12. 9. 1934–3. 1. 2020

Jiří Menzel
 23. 2. 1938–5. 9. 2020

Doc. Tomáš Tepper
 10. 3. 1950–8. 9. 2020

Prof. Vadim Petrov
 24. 5. 1932–7. 12. 2020

**Divadelní, literární,
audiovizuální agentura, z. s.**

Krátkého 1
190 03 Praha 9 – Vysočany

ŘEDITEL
prof. JUDr. Jiří Srstka
tel.: 283 892 686

SEKRETARIÁT ŘEDITELE
Eva Kraupnerová
tel.: 283 893 603
fax: 283 893 599

Ústředna:
tel.: 283 891 587

Linka pro volání z mobilu:
tel.: 606 614 658

AGENTURA

DIVADELNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Zdeněk Harvánek
tel. a fax: 266 199 876

HUDEBNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Zdeněk Harvánek
tel. a fax: 266 199 876

LITERÁRNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Alžběta Šírká
tel.: 266 199 841

MEDIÁLNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Mgr. Jan Barták
tel.: 266 199 862

KOLEKTIVNÍ SPRÁVA AUTORSKÝCH PRÁV

ředitel kolektivní správy
Mgr. Jan Barták
tel.: 266 199 862

PRÁVNÍ ODDĚLENÍ

Tomáš Herold
tel.: 266 199 865
tel.: 266 199 847

dědictví a úschova děl
Barbora Chovancová
tel.: 266 199 834

EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ

hlavní ekonom
Anna Tichá
tel.: 266 199 818

vedoucí honorářové účtárny
Šárka Procházková
tel.: 266 199 819

Podrobné členění jednotlivých oddělení včetně seznamu zaměstnanců a jejich kompetencí naleznete na www.dilia.cz. E-mailové adresy zaměstnanců DILIA jsou ve formátu prijmeni@dilia.cz.

Kudy k nám:
Metrem B na stanici „Vysočanská“, poté cca 3 min. pěšky. Ulice Krátkého se nachází naproti Galerii Fénix ze strany, kde je ČSOB a KB. V přízemí naší budovy se nachází restaurace Pepř a Sůl, na budově je velký nápis DILIA.

Věstník vydala **DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura z.s.**

Uzávěrka 23. 11. 2020, redakce: Marie Špalová a Helena Eliášová, e-mail: spalova@dilia.cz nebo eliasova@dilia.cz

www.dilia.cz